

EENHEID OVER ALLE SCHEIDSMUREN HEEN

*B.D. Eerdmans (1868-1948) als vrijzinnig
protestants leider in de kerkelijke strijd*

Inleiding

'En ja, gij collega, die (...) met eenige zelfingenomenheid wilt antwoorden, dat gij des Zondags zulk een groot gehoor hebt, dat er in uw orthodoxe kerk plaatsen tekort komen (...), waarlijk, die honderden met hun stompzinnige aangezichten zitten daar alleen om deze reden, omdat gij juist goed genoeg preekt voor hun domheid. In de volste kerk zit tegenwoordig het domste publiek.'¹ De welbespraakte doopsgezinde voorganger K. Vos (1874-1926)² stond blijkbaar niet met zijn mond vol tanden als hij geconfronteerd werd met de achteruitgang van de moderne richting in Nederland. Desondanks was deze omstreeks 1900 een nijpend probleem voor het modernisme.

De 'tweede Reformatie', zoals de negentiende-eeuwse opkomst van de moderne theologie door veel van haar aanhangers beschouwd werd, kreeg evenmin als de zestiende-eeuwse Hervorming alle christenen mee. Na een korte bloeiperiode stuitten de modernen, later meestal vrijzinnigen genoemd, op hardnekkige tegenstand van de orthodoxie. Het gebrek aan interesse in de als een verouderde instelling beschouwde kerk enerzijds en de invoering van het algemeen mannenkiesrecht in de Nederlandse Hervormde Kerk per 1 maart 1867 anderzijds had desastreuze gevolgen voor de moderne richting. De ene gemeente na de andere werd door de verschillende varianten van de orthodoxie op de modernen heroverd. De confessionelen ijverden vasthoudend voor de reorganisatie van de kerk, waarbij zij de ondubbelzinnige handhaving van de drie Formulieren van Enigheid voor ogen hadden. Leertucht was voor de vrijzinnigen echter onver-

Drs.C.M. van Driel
(Dubbelsteynlaan Oost 154,
3319 EG Dordrecht),
studeerde geschiedenis en
theologie te Leiden en
Apeldoorn

1. *De Hervorming* (het
weekblad van de Nederland-
sche Protestantenbond) 3-2-
1912, 34.

2. *BLGNP*, I, 412v.